

หลวงปู่สิม พุทธาจาโร

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:16 น.

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

ท่านมีนามเดิมว่า สิม วงศ์เข็มมา เกิดเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2452 ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 ปีระกา เวลาประมาณ 21.00 น. ที่บ้านบัว ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร บิดา มารดาชื่อ นายสาน - นางสิงห์คำ วงศ์เข็มมา มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 10 คน ท่านเป็นคนที่ 5

สกุล "วงศ์เข็มมา" เป็นสกุลเก่าแก่สกุลหนึ่งของบ้านบัว ผู้เป็นต้นสกุล คือ ท่านขุนแก้ว และ อิทปัญญา น้องชาย ตัวท่านขุนแก้วก็คือ ปู่ของหลวงปู่สิมนั่นเอง . เหตุความในคืนที่หลวงปู่เกิด ประมาณเวลา 1 ทุ่ม โยมมารดาของท่านเคลิ้ม หลับไป ก็ได้ฝันเห็นพระสงฆ์รูปหนึ่งมีรัศมีกายสุกสว่างเปล่งปลั่งแลดูเย็นตาเย็นใจ อย่างบอกไม่ถูก ลอยลงมาจากท้องฟ้าลงสู่กระท่อกลางทุ่งนาของนาง ต่อมาเวลาประมาณ 3 ทุ่ม นางสิงห์คำก็ให้กำเนิดเด็กน้อยผิวขาวสะอาด และจากนิมิตที่นางเล่าให้ฟัง นายสานผู้เป็นบิดาจึงได้ตั้งชื่อลูกชายว่า "สิม" ซึ่งภาษาอีสานหมายถึง โปสต์ อันอาจบ่งบอกถึงความใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ซึ่งต่อมาเด็กชายสิมผู้นี้ ก็ได้ครองผ้ากาสาวพัสตร์ บำเพ็ญสมณธรรม ใช้ชีวิตที่ขาวสะอาดหมดจดตลอดชั่วอายุขัยของท่าน เมื่อเริ่มเข้ารุ่นหนุ่ม อายุ 15-16 ปี ท่านมีความสนใจในดนตรีอยู่ไม่น้อย หลวงปู่แวนชนปาโล เล่าว่า ตัวท่านเองเป็นหมอลำ ส่วนหลวงปู่สิมเป็นหมอแคน

สิ่งบันดาลใจให้หลวงปู่อยากออกบวชคือ ความสะดุ้งกลัวต่อความตาย ท่านเล่าว่า "ตั้งแต่ยังเด็กแล้วเมื่อได้เห็น หรือได้ข่าวคนตาย มันให้สะดุ้งใจ ทุกครั้ง กลัวว่าเราจะตายเสียก่อนได้ออกบวช" มรณานุสติได้เกิดขึ้นในใจของท่านอยู่ตลอดเวลา ฝ้าย้าเตือนให้ท่านไม่ประมาท ในชีวิต ไม่ประมาทในวัยไม่ประมาทในความตาย เป็นเพราะหลวงปู่กำหนด "มรณ เม ภวิสฺสติ" ของท่าน มาแต่ไหนแต่ไรแล้วนั่นเอง ตั้งแต่ยังไม่ได้ออกบวช

จวบจนสิ้นอายุขัยของท่าน หลวงปู่ก็ยังใช้อุบายธรรมข้อเดียวกันนี้อบรมลูกศิษย์ลูกหา อยู่เป็นประจำ เรียกว่า หลวงปู่เทศน์ครั้งใด มักจะมี "มรณ เม ภวิสฺสติ" เป็นสัญญาณ เตือนภัย จากพญามัจจุราชให้ลูกศิษย์ลูกหาตื่นตัวอยู่เสมอทุกครั้ง

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

เมื่อท่านอายุ 17 ปี ได้ขอบิดามารดาบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดศรีรัตนาราม ซึ่งเป็นวัดมหานิกาย ณ บ้านบัว นั้นเอง ตรงกับวันที่ 8 กรกฎาคม 2469 ตรงกับวัน อาทิตย์ แรม 7 ค่ำ เดือน 8 ปีมะโรง โดยมีพระอาจารย์สีทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ ต่อมา คณะกองทัพนครของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ได้เดินทางมาจากจังหวัดหนองคาย เพื่อมา เผยแพร่ธรรมปฏิบัติแก่ประชาชน โดยเดินทางมาถึงวัดศรีสงคราม ตำบลสามผง อำเภอ ศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สามเณรสิม จึงได้มีโอกาสเดินทางไปฟังธรรม ทั้งจากพระ อาจารย์ใหญ่ คือ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม และท่านพระ อาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล สามเณรสิมได้เฝ้าสังเกต ข้อวัตรปฏิบัติของท่านพระอาจารย์ มั่น ท่านพระอาจารย์สิงห์ และพระอาจารย์ มหาปิ่น และได้บังเกิดความเลื่อมใสอย่างมาก จึงตัดสินใจขอถวายตัวเป็นศิษย์ พระอาจารย์มั่น และได้ขอญัตติใหม่มาเป็น ธรรมยุติกนิกาย แต่โดยที่ขณะนั้นยัง ไม่มีโบสถ์ของวัดฝ่ายธรรมยุติในละแวกนั้น การ ประกอบพิธีกรรมจึงต้องจัดทำที่โบสถ์น้ำ ซึ่งทำจากเรือ 2 ลำ ทำเป็นโປ้ะลอยคู่กัน เอา ไม้พื้นปูตื้นเป็นพื้นแต่ไม่มีหลังคา สมมติเอาเป็นโบสถ์ โดยท่านพระอาจารย์มั่นฯ เป็น ประธาน และเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์ ที่วัดป่าบ้านสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จากนั้นสามเณรสิมได้ติดตามพระอาจารย์มั่นไปอยู่ จำพรรษาที่ วัดป่าบ้านข่า ตำบลบ้านข่า อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

เมื่อสามเณรสิ้นอายุครบบวช ได้เข้าพิธีอุปสมบท ณ วัดศรีจันทราวาส ตำบลพระ ลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2472 ตรงกับ วัน อังคารขึ้น 10 ค่ำ เดือน 8 ปีมะเส็ง โดยมีเจ้าคุณพระเทพสิทธิศาสตร์ (จันทร์ เขมิโย) เมื่อครั้งยังเป็นพระครูพิศาลอรัญญเขต เจ้าคณะธรรมยุติจังหวัดขอนแก่น เป็นพระ อุปัชฌาย์ และมีพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระปลัดดวง จันทร์ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า "พุทฺธจาโร" จากนั้นท่านก็ได้เดินทาง

ติดตามพระอาจารย์ของท่าน คือ พระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม ไปจำพรรษาที่วัดป่าวิเวก
ธรรม (วัดป่าบ้านเหล่า) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วัดป่าบ้านเหล่านี้นี้เป็นวัดอยู่ใน
เขตป่าช้า (บริเวณโรงพยาบาลขอนแก่นในปัจจุบัน) ซึ่งท่านพระอาจารย์สิงห์ และ ท่าน
พระอาจารย์มหาปิ่น ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสำนักอบรมกรรมฐาน แก่ญาติโยมชาว
ขอนแก่น

ท่านพระอาจารย์สิงห์ ได้ออกอุบายสอนลูกศิษย์ของท่านให้ได้พิจารณา อสุภ
กรรมฐานจากซากศพ โดยพาพระเณรไปขุดศพขึ้นมาพิจารณา หลวงปู่ได้เล่า
ประสบการณ์ที่ท่านได้อสุภกรรมฐานจากซากศพและว่า "นี่แหละร่างกายนั้น พระพุทธ
องค์ท่านจึงทรงสอนให้กำหนดเป็นอสุภกรรมฐาน อย่าไปเห็นว่ารूप ไม่ว่าจะรูปหญิงรูป
ชาย ให้เข้าใจว่าเป็นอันเดียวกัน ไม่มีใครสวยใครงามกว่า กัน"

"สมมติโลกว่าสวยว่างามสมมติธรรมมันไม่สวยงาม อสุภ ฌรณ ทั้งนั้น ถึงมันจะ
ยังไม่ตาย ตอนเด็กตอนหนุ่มก็เถอะ ไม่นานละ เดี่ยวมันก็ทยอยตายไปทีละคน สองคน
หมดไป สิ้นไป ไม่เหลือ"

ในชีวิตสมณะของท่าน ได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ที่ว่า "โสดานี กังคะ" คือไปเยี่ยมป่าช้าเป็นรูดงควัตร และที่วัดป่าเหล่านี้อีก ที่หลวงปู่
ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมอย่างใกล้ชิดกับท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม เป็นเวลานาน
3-4 ปี ทั้งได้มีโอกาสมักคุ้นกับพระกรรมฐานองค์สำคัญๆ หลายองค์ เช่น หลวงปู่เทศก์
เทศร์สี, หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, ท่านพ่อลี
ธมฺมธโร, ท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2479 (พรรษาที่ 8) เมื่อสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ฮ่วน ดิสฺโส) แห่งวัด
บรมนิวาส กรุงเทพฯ ได้เดินทางไปเยี่ยมเยือนพระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโมที่วัดจักรราช
สมเด็จฯ ท่านได้แลเห็นจริยาวัตรของหลวงปู่สิมขณะทำหน้าที่อุปัฏฐากรับใช้และเกิด
ชื่นชอบถูกใจ ถึงกับปรารถนาจะชวนหลวงปู่ไปอยู่ด้วย กับท่าน จึงเอ่ยปากขอตัวหลวง
ปู่สิม กับท่านพระอาจารย์สิงห์ ว่า "พระองค์นี้มีลักษณะเป็นผู้มีบุญบารมี ผมจะขอตัวให้
ไปอยู่ด้วยจะขัดข้องหรือเปล่า" ซึ่งท่านพระอาจารย์สิงห์ท่านก็มีได้ขัดข้อง ด้วยเห็นเป็น

วาสนาบารมีของหลวงปู่สิม ที่ได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับพระเถระผู้ใหญ่เยี่ยงท่าน สมเด็จพระสังฆราชฯ นี้ ทั้งจะได้มีโอกาสศึกษาพระธรรมวินัยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป หลวงปู่สิม พุทธจาโร จึงได้ร่วมเดินทางมากับสมเด็จพระสังฆราชฯ ที่วัดบรมนิวาส มาจำพรรษาและศึกษาพระธรรมวินัย ในสำนักสมเด็จฯ ทำให้หลวงปู่สิม ได้รับความรู้แตกฉานในพระธรรมวินัยมากขึ้น หลวงปู่สิมอยู่รับใช้สมเด็จฯ ด้วยจริยา ดีเยี่ยม พร้อมกันนั้นหลวงปู่ก็ได้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของ พระอริยสงฆ์เถระผู้ใหญ่ให้แก่พระเถระจำนวนมาก ที่มารับการฝึกฝนอบรมจากหลวงปู่

ปี พ.ศ. 2480 ออกพรรษาแล้ว หลวงปู่ได้เรียนขออนุญาตต่อสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เดินทางธุดงค์กลับถึงบ้านบัว ตำบลสว่าง อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร เพื่อโปรดญาติโยมที่บ้านเกิดตามคำอาราธนา และเมื่อหลวงปู่ปรารภ ที่จะให้มีวัดป่าธรรมยุติกนิกายขึ้นเป็นวัดแรกในบ้านบัว ญาติโยม จึงต่างสนองตอบ คำปรารภของหลวงปู่อย่างกระตือรือร้นและเต็มอกเต็มใจ โยมอาของท่าน คือนางคำไพ ทุมกิจจะ ได้มีศรัทธาถวายที่ดินให้หลวงปู่ จัดสร้างเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2480 สำนักสงฆ์นี้ปัจจุบันได้พัฒนาเป็น "วัดสันติสังฆาราม" พร้อมด้วยวัดและสำนักสงฆ์ สาขา เกิดอีก 9 แห่ง

สำหรับ วัดสันติสังฆาราม จังหวัดสกลนครนี้ หลวงปู่ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างพระอุโบสถตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนแล้วเสร็จ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จมาฝังลูกนิมิตในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2523 ในโอกาสเดียวกับงานอายุครบ 71 พรรษา ของหลวงปู่

หลวงปู่สิม ได้ธุดงค์ไปในหลายจังหวัด อาทิ เช่น วัดป่าสระคงคา อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักสงฆ์หมู่บ้านแม่ค้อย (ต่อมาได้พัฒนาเป็นวัด ชื่อว่า วัดป่าอาจารย์มั่น) อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ (ณ ที่นี้หลวงปู่ได้พบ หลวงปู่มั่นฯ และได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมจากหลวงปู่มั่น จนการปฏิบัติธรรม ของหลวงปู่ก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก) เมื่อแยกจากหลวงปู่มั่นแล้ว หลวงปู่ได้เดินทางธุดงค์ ไปทางอำเภอสันกำแพง เข้าพักที่ วัดโรงธรรม ซึ่งขณะนั้น ยังเป็นสำนักชั่วคราว ที่วัดโรงธรรมสามัคคีนี้ เคยเป็นสถานที่ที่ครู

อาจารย์หลายท่านเคยใช้พักจำพรรษา อาทิ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต, หลวงปู่ชอบ ฐานสโม, หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ, พระอาจารย์ภู ฆมฺมทินฺโน และหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม เป็นต้น

หลวงปู่สิม ได้พักจำพรรษาที่วัดโรงธรรมสามัคคี แห่งนี้ ติดต่อกันนานถึงห้าปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 ถึงปี พ.ศ. 2487 จึงย้ายไปจำพรรษาที่ ถ้ำผาผัวะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองอยู่ในสภาพหลังสงคราม โลกครั้งที่ 2 ในระหว่างนั้น หลวงปู่ได้รับรู้ความคับจิตคับใจของบรรดาชาวบ้านทั้งหลาย หลวงปู่ได้ปลุกปลอบใจของชาวบ้านที่กำลังสิ้นหวังให้กลับมีชีวิตชีวาขึ้น ด้วยการห้อยพระ สัทธรรมลงสู่จิตของพวกเขา

ในระหว่างออกพรรษา หลวงปู่สิม ได้จาริกธุดงค์ไปบำเพ็ญเพียร ณ สถานที่วิเวกหลายแห่งในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ศิษย์อาวุโสชาวเชียงใหม่ท่านหนึ่งคือ เจ้าชื่น สิโรตส (วัย 96 ปี) โดยในปี พ.ศ. 2488 เจ้าชื่น สิโรตส ได้อพยพครอบครัวหลบภัยสงคราม ไปอยู่ที่ถ้ำผาผัวะ ขณะที่หลวงปู่ธุดงค์ ไปจำพรรษาที่ถ้ำผาผัวะนี้ ท่านเปรียบเสมือนที่พึ่งอันสูงสุดที่มีความหมายมาก สำหรับคนที่อยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด เนื่องจากสงคราม ปลายปี พ.ศ. 2498 เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาใกล้จะยุติ เจ้าชื่น สิโรตส ซึ่งอพยพจากถ้ำผาผัวะ กลับคืน ตัวเมืองเชียงใหม่ ได้กราบอาราธนาหลวงปู่ให้ย้ายเข้ามาพักจำพรรษา ที่ดึกของแม่เลี้ยงดอกจันทร์ กิรีติपाल (คิรีเปอร์) ซึ่งอยู่ที่ถนนคอยสุเทพ ตรงข้าม กับถนนไปสนามบินเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบันคือที่ตั้งของ ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ณ ที่นี้เองที่หลวงปู่สิมพบกับลูกศิษย์ คนแรกที่อยู่สมบทที่เชียงใหม่คือ พระมหาทองอินทร์ กุสลจิตฺโต ซึ่งต่อมาก็ได้เป็นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันของวัด "สันติธรรม" ซึ่งได้ทำการก่อสร้างขึ้นในภายหลัง ปี พ.ศ. 2490 เมื่อสงครามสงบโดยสิ้นเชิง มีข่าวว่า เจ้าของบ้านคือ แม่เลี้ยง ดอกจันทร์ และลูกหลานที่อพยพหลบภัยสงครามไปจะกลับคืน ถิ่นฐานเดิม หลวงปู่จึงปรารภเรื่องการสร้างวัด คำปรารภในครั้งนั้น เป็นแรงบันดาลใจ ให้คุณแม่นิมนต์ สุภาวสี เกิดศรัทธาขึ้นมาอย่างแรงกล้า ที่จะสร้างวัดถวายหลวงปู่ ด้วยพลังศรัทธานั้นเอง "วัดสันติธรรม" จึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาโดยอาศัยกำลังศรัทธา ของสานุศิษย์

ปี พ.ศ. 2497 โยมมารดาของหลวงปู่ถึงแก่กรรม หลวงปู่จึงได้เดินทาง จาก

เชียงใหม่ลงมาที่บ้านบัวอีกครั้งหนึ่ง ครั้นเสร็จงานฉาปนกิจศพโยมมารดาแล้ว หลวงปู่ก็ออกเดินธุดงค์ ไปจังหวัดนครพนมทันที เพื่อจำพรรษาที่ภูลังกา

ช่วงปี พ.ศ. 2498-2403 หลวงปู่ได้กลับไปพักจำพรรษาที่วัดสันติธรรม จังหวัดเชียงใหม่ แต่ในจิตใจส่วนลึกของท่านนั้น ยังปรารถนาความสงบวิเวกของป่าเขา และโพรงถ้ำต่างๆ อยู่ จนต้นปี พ.ศ. 2503 ต่อมาได้มีพระลูกศิษย์ของหลวงปู่ ไปพบถ้ำปากเปียง ซึ่งอยู่ที่ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ หลวงปู่จึงย้ายไปอยู่ภูวนาที่ถ้ำปากเปียงบ่อยครั้ง ด้วยเป็นที่สงบสงัดร่มรื่น ต่อมาในฤดูหนาว ปี พ.ศ. 2503 ลุงตีบ คนบ้านถ้ำ ได้เป็นคนนำทาง พาหลวงปู่ปีนป่าภูเขาขึ้นไปตามซอกเล็ก ๆ เพื่อหาถ้ำที่กว้างและอยู่สูง ตามคำปรารถนาของหลวงปู่ที่ว่า "กิเลสจะได้เข้าหายาก" จนกระทั่งได้พบถ้ำผาปล่อง ซึ่งเป็นถ้ำที่ท่านคิดว่าจะจะเป็นบ้านสุดท้ายในการบำเพ็ญภูวนาในชีวิตของท่าน หลวงปู่ได้ พักค้างคืนบนถ้ำผาปล่องหนึ่งคืน แล้วก็ลงไปพักที่ถ้ำปากเปียงต่อ ต่อจากนั้นท่านก็ได้แวะเวียนไปพักที่ถ้ำผาปล่องอีกเสมอ

ในปี พ.ศ. 2504 ท่านพระอาจารย์ลี ธรรมโร (ท่านเจ้าคุณวิสุทธีธรรม รั้งสี) เจ้าอาวาส วัดโคกสาราม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ซึ่งเป็นศิษย์ในสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เช่นกัน ได้ถึงแก่มรณภาพ ทางคณะสงฆ์จึงลงมติขอให้หลวงปู่รับตำแหน่งรักษาการ เจ้าอาวาส หลวงปู่จึงได้ช่วยอยู่ดูแลวัดโคกสาราม ในฐานะรักษาการเจ้าอาวาส จนกระทั่งปี พ.ศ. 2508 และในปี พ.ศ. 2509 หลวงปู่ได้รับการขอร้องจาก ท่านเจ้าคุณนิโรชธรรมรังษี ให้หลวงปู่ช่วยรับตำแหน่งรักษาการ เจ้าอาวาส วัดป่าสุทธาวาส หลวงปู่สิม จึงจำใจต้องรับเป็นเจ้าอาวาส ให้วัดป่าสุทธาวาส อยู่ 1 พรรษา โดยที่ใจจริงของท่านนั้นเบื่อหน่าย คิดอยากแต่จะออกธุดงค์อยู่เรื่อยไป

ในระหว่าง พ.ศ. 2506-2509 หลวงปู่ได้มีปัญหอาพาธด้วยโรคไตมาตลอด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2510 ด้วยปัญหาสุขภาพของหลวงปู่ หลวงปู่จึงได้ตัดสินใจวางภารกิจต่างๆ โดยลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสทุกวัดที่ท่านดูแลอยู่ จากนั้น ท่านก็มาจำพรรษา ณ ถ้ำผาปล่องตลอดมา

ในปี พ.ศ. 2518 หลวงปู่ได้เดินทางไปสังเวชนียสถานที่ยินเดียและได้เดินทาง

ไปอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2523 นอกจากนี้แล้วหลวงปู่ยังได้มีโอกาส เดินทางไปที่
ปีนัง ประเทศมาเลเซีย กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ตลอดจนทวีปยุโรป และอเมริกา
อีกด้วย

หลวงปู่สิม ท่านมีความขยันและตั้งใจมั่นตั้งแต่เด็กดังเช่น พระอาจารย์ศรีทอง
(พระอุปัชฌาย์ เมื่อครั้งเป็นมหานิกาย) ได้เล่าว่า ครั้งเมื่อทางวัดมีการขุดสระ สามเณร
สิมก็ไปช่วยขุดและขุดจนกระทั่งใครต่อใครเขาทิ้งงานไปหมด เนื่องจากขุดลงไปลึกถึง
สิบเอ็ดสิบสองวาแล้ว ก็ยังไม่มีน้ำ เมื่ออุปัชฌาย์ถามว่า "จะขุดไปถึงไหนกัน" สามเณร
สิมตอบว่า "ขุดไปจนสุดแผ่นดินนั่นแหละ" ปฏิภาณของหลวงปู่ที่แสดงถึงความมีเมตตา
อย่างล้นเหลือต่อลูกศิษย์ ได้แสดงให้เห็นอยู่เนืองๆ หลวงปู่ปกครองพระเณรลูกวัดของ
ท่านอย่างอบบิณ ใกล้เคียงเหมือนพ่อคุณแลลูกๆ ภาพในอดีตที่ประทับใจลูกศิษย์ (คุณแม่нім
นวนล สุภาวรงค์) ภาพหนึ่งก็คือ เวลาที่พระเณรอาพาธ หลวงปู่จะนั่งเฝ้าไข้อย่างสงบ ไม่
ยอมห่างจนกระทั่ง ผู้ป่วยอาการดีขึ้น ครั้งหนึ่งเณรน้อยนอนชมด้วยโรคพยาธิตัวเหลือง
ชุบซีดผอม เพราะฉัน อาหารไม่ได้เลย "แม่ไล" ได้เอายาถ่ายพยาธิมาถวาย เณรน้อยก็ฉัน
ไม่ได้ อาเจียนออกมา ทำให้แม่ไลโมโหมากจะบังคับให้ฉันให้ได้ แต่หลวงปู่ซึ่งนั่งเฝ้า
อยู่อย่างใจเย็น ได้ปลอบประโลมเณรน้อยของท่านขึ้นว่า "วันพรุ่งนี้เถอะเนื้อ ไป
บิณฑบาตได้กล้วยก่อน จะเอายาใส่ในกล้วยให้เณรน้อยฉัน" งานพัฒนาชุมชนที่นับว่า
เป็นงานชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่ง ของหลวงปู่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงร่วมแรงร่วม
ใจกัน ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส และผลงานก็ได้ก่อประโยชน์เป็นอนกอนันต์ แก่
ชาวบ้านเกษตรกร ก็คือ งานสร้างฝายน้ำล้น ลำน้ำอูน ที่ทำวังหิน ซึ่งก็คือบริเวณ สำนัก
สงฆ์เวฬุวันสันติวรญาณ ในปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2521 ภายหลังจากพรรษา ที่วัด
สันติสังฆาราม หลวงปู่ก็ได้รับอาราธนาจากชาวบ้านทั้ง 4 ตำบล ใน 2 เขตอำเภอ ให้มา
เป็นประธานในการสร้างฝายน้ำล้นกันลำน้ำอูน งานสร้างฝายน้ำล้นชิ้นนี้ สะท้อนให้เห็น
ถึงบุคลิกลักษณะของหลวงปู่เด่นชัดมาก ในเรื่องความเป็นผู้เอาใจใส่ และรับผิดชอบใน
ภารกิจ เมื่อที่ประชุมปรึกษาหารือกันว่าเห็นควรจะเริ่มงานกันวันใหม่ หลวงปู่ก็ว่าให้เริ่ม
งานกันวันนี้เลย

หลวงปู่เป็นผู้มีความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง อดทน พุคจริง ทำจริง ถือสัจจะมั่นคง เป็นผู้
ไม่มากโวหาร ทุกวันหลวงปู่จะพาเริ่มงานตั้งแต่ตี 4 ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็นพอ

10 โมงเช้า จึงพักผ่อนอาหาร หลังอาหารแล้วก็เริ่มทำงานกันต่อจนมืดค่ำ พอถึงเวลา 1
ทุ่ม หลวงปู่ก็จะพาสดมภ์และฟังเทศน์ เสร็จแล้ว ก็เริ่มฟังหินลงในคอกไม้ที่สร้างไว้
ตลอดแนวฝาย กว่าจะได้จำวัดก็ 4 ทุ่ม หรือบางวัน งานจะติดพันจนถึงตีหนึ่งตีสอง เป็น
ดังนี้ตลอดระยะเวลา 4 เดือน นับตั้งแต่ เดือนมกราคม จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.
2521 จนฝายน้ำล้นสร้างสำเร็จ หลวงปู่จึงกลับไปจำพรรษาที่ถ้ำผาปล่อง

หลวงปู่ได้รับสมณศักดิ์ "พระครูสันติวิธาน" ในวันที่ 5 ธันวาคม 2502 และ
ได้รับพัดยศโดยเลื่อนจากสมณศักดิ์ที่ "พระครูสันติวิธาน" เป็น "พระญาณ
สิทธิอาจารย์" ในวันที่ 12 สิงหาคม 2535 และในคืนวันที่ 13 สิงหาคม 2535 พระ
เถรพร้อมด้วยอุบาสกอุบาสิกา ได้พร้อมใจกันเจริญพระพุทธมนต์ ฉลองสมณศักดิ์ถวาย
หลวงปู่ ที่ถ้ำผาปล่อง หลังจากเจริญพระพุทธมนต์หลวงปู่ได้พาพระเถรและญาติโยมนั่ง
ภาวนา ต่อจนถึงเวลาประมาณ 21.30 น. แล้วท่านก็นั่งพักดู บริเวณ ภายในถ้ำอีก
ประมาณ 20 นาที คล้ายกับจะเป็นการอำลา จนถึงเวลา 22.00 น. ท่านจึงกลับเข้ากุฏิ
ที่พักด้านหลังภายในถ้ำผาปล่อง และได้มรณภาพในเวลาประมาณ ตีสอง สิริรวมอายุ
ของหลวงปู่ 82 ปี 9 เดือน 19 วัน อายุพรรษา 63 พรรษา

ธรรมโอวาท จาก พระธรรมเทศนา พุทธาจารย์อนุสรณ์ และ ธรรมลิขิต

1. คำว่า จิต ได้แก่ ดวงจิต ดวงใจผู้รู้ อยู่ ผู้เห็นอยู่ ผู้ได้ยิน ได้ฟังอยู่ เราฟังเสียง ได้
ยินเสียง ใครเป็นผู้รู้ อยู่ในตัวในใจ นั่นแหละมันอยู่ตรงนี้ ให้รวมให้สงบเข้ามาอยู่ตรงนี้
ตรงจิตใจผู้รู้
2. ตาเห็นรูป ก็จิตดวงนี้เป็นผู้เห็น ตาใจก็จิตดวงนี้หลงไป เสียใจก็จิตดวงนี้หลง
ไป เสียงผ่านเข้ามาทางโสต ทางหูก็จิตดวงนี้แหละ กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์
ก็จิตดวงนี้เป็นผู้หลง เมื่อจิตใจดวงนี้เป็นผู้หลงผู้เผลอไม่เข้าเรื่อง เราก็ดูมาแก้ไขภาวนาทำใจ
ให้สงบ ไม่ให้หันเหไปกับอารมณ์ใดๆ เห็นสิ่งต่างๆ ที่เกิดดับอยู่ในตัว ในใจ ในสัตว์ ใน
บุคคลนี้ว่า มิเกิดขึ้น ตั้งอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็แตกดับไปเป็นธรรมดาอย่างนี้
3. การปฏิบัติบูชา ภาวนานี้ เป็นการปฏิบัติภายใน เป็นการเจริญภายใน พุทโธ
ภายใน ให้ใจอยู่ภายใน ไม่ให้จิตใจไปอยู่ภายนอก
4. การภาวนา ไม่ใช่เป็นของหนัก เหมือนแบกไม้หามเสา เป็นของเบาที่สุด นึก

ภาวนาบทใดข้อใด ก็ให้เข้าถึงจิตถึงใจ จนจิตใจส่องใสสะอาดตั้งมั่นเที่ยงตรงคงที่อยู่
ภายในจิตใจของตน ใจก็สบาย นิ่งก็สบาย นอนก็สบาย ยืนไปมาที่ไหนก็สบายทั้งนั้น ใน
ตัวคนเรานี้ เมื่อจิตใจสบาย กายก็พลอยสบายไปด้วย อะไรๆ ทุกอย่างมันก็สบายไป มัน
แล้วแต่จิตใจ

5. ทำอย่างไรใจจะสงบระงับ มีอุบายอะไร ก็อุบายไม่ชี้แจงไงละ ให้มีความเพียร
จะสู้กับกิเลสราคะ โทสะ โมหะ ในใจได้ ไปสู้ที่ไหน ก็สู้ด้วยความเพียร สู้ด้วยความ
ตั้งใจมั่น เราตั้งใจลงไปแล้วให้มันมั่นคง อย่าไปถอย

6. เพียรพยายามฝึกตนเองอยู่เสมอ บนแผ่นดินนี้ผู้มีความเพียร ผู้ไม่ท้อแท้
อ่อนแอในดวงใจ ไม่ว่าจะทำอะไร ย่อมสำเร็จได้ คุณตัวอย่างพระพุทธเจ้า เมื่อเห็นแล้วเรา
ต้องตั้งความเพียรลงไป ภาวนาลงไป เมื่อมันยังไม่ตายจะไปถอยความเพียรก่อนไม่ได้

7. สู้ด้วยการละทิ้ง อย่าไปยึดเอาถือเอา เขาว่าให้เรา เขาคุณูกรเรา เสียงไม่ดีเข้าหูก็
เพียรละออกไปให้มันหมดสิ้น มนุษย์มีปาก ห้ามมันไม่ให้พูดไม่ได้ มนุษย์มีตา ห้าม
ไม่ให้มันดูไม่ได้ มันเป็นเรื่องของโลก ท่านจึงตรัสว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจมันเป็น
ความร้อน ความร้อน คือกิเลส กิเลสเหมือนกับไฟ ไฟมันเป็นของร้อน

8. เราได้คลานภาวนาจนเข้าแตกเลือดออกมีไหม ไม่มี มีแต่นอนห่มผ้าให้มัน
ตลอดคืน มันจะได้สำเร็จมรรคผลอะไร ก็ได้แต่กรรมฐานขี้ไก่ กรรมฐานขี้หมู ไม่ลุกขึ้น
ภาวนาเหมือนพระแต่ก่อน พระแต่ก่อนท่านเดินไม่ได้ท่านก็คลานเอา

9. พุทโธในใจ หลงไหลทำไม ไม่ต้องหลง ไม่ต้องลืม นิ่งก็พุทโธในใจ นอนก็
พุทโธในใจ ยืนก็พุทโธในใจ เดินไปไหนมาไหน ก็พุทโธในใจ กิเลสโถเลดะให้หมด
โถเลดะทางตา โถเลดะทางหู โถเลดะทางจมูก ทางกลิ่น โถเลดะในอาหารการกิน เลิกละให้หมด

10. ไม่ต้องไปรอกท่าว่า เมื่อถึงวันตายข้าพเจ้าจะภาวนาพุทโธเอาให้ได้ อย่างนี้
ไม่ได้ เราต้องทำไว้ก่อน เตรียมตัวเตรียมใจไว้ก่อน ตั้งแต่บัดนี้ เดียวนี้เวลานี้เป็นต้นไป

11. ความตายนี้ไม่มีใครหลบหนีได้ ท่านให้นึกให้น้อมให้ได้ว่า ทุกลมหายใจ
เข้าไปก็เตือนใจของตนให้นึกว่า นี่ถ้าลมหายใจนี้เข้าไปแล้วออกมาไม่ได้ เกิดติดขัด
คนเราก็ตายได้ แม้มลมหายใจออกไปแล้ว เกิดอะไรขัดขึ้นมาสูดลมหายใจเข้า มาไม่ได้
คนเราก็ตายได้

12. เราทุกคนดวงใจที่มีชีวิตอยู่ ณ ภายในนี้ ก็อย่าพากันนั่งนอนใจ อยู่ที่ไหน
กายกับใจอยู่ที่ไหน ก็ที่นั่นแหละเป็นที่ปฏิบัติบูชาภาวนา อยู่บ้านก็ภาวนาได้ อยู่ วัดก็

ภาวนาได้ บวชไม่บวชก็ภาวนาได้ทั้งนั้น

13. ตั้งจิตดวงนี้ให้เต็ม ในชั้นสมถกรรมฐาน พร้อมกับวิปัสสนา กรรมฐาน ให้แจ่มแจ้งในดวงใจทุกคนเท่านั้น ก็พอ เพราะว่าเมื่อเราเกิดมาทุกคน ก็ไม่ได้มีอะไรติดมา ครั้นเมื่อเราทุกคนตายไปแล้วแม้ดวงใจดวงเดียวก็เอาไปไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงพากันนั่งสมาธิภาวนาให้เต็มที่จนกิเลสโลภะอันมันนอนเนื่องอยู่ใน จิตนี้ให้หมดเสียวันนี้อย่าง ถ้ากิเลสความโลภะนี้ยังไม่หมดจากจิต ก็ยังไม่หยุดยังภาวนาจน วันตายโน้น

14. การภาวนาละกิเลสให้หมดไปจริงๆ นั้น ต้องปฏิบัติดังนี้ เมื่อกำหนดรูปร่างกายของเรา บริกรรมกำหนดลมหายใจจนจิตตั้งมั่นดีแล้ว ต้องกำหนดรูปร่างของเราเอง นับตั้งแต่ ผม ขน เล็บ ไปตลอดหมดในร่างกายนี้ ให้เห็นตามความเป็นจริง ที่มันตั้งอยู่และมันเสื่อมไป ด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วยมีทวารทั้ง 9 เป็นสถานที่ไหลออกไปไหลเข้าซึ่งของไม่งาม

15. อันความตายนั้น จงระลึกดูให้รู้แจ้งด้วยสติปัญญาของตนเอง ยกจิตใจตั้งให้มั่นอย่าได้หวั่นไหว เจ็บจะเจ็บ ไปถึงไหนก็แค่ตาย อยู่ดีสบาย อยู่ไปถึงไหนก็แค่ตาย แก่ชราแล้วไม่ตายไม่ได้ เมื่อมาถึงบุคคลผู้ใดจะให้ผู้อื่นช่วยไม่ได้ ต้องภาวนาให้พ้นจากความตาย ความตายนั้นมิทางพ้นไปได้ อยู่ที่การละกิเลส ล้างกิเลสในใจให้หมดสิ้น

16. วันคืนเดือนปี หมดไป ลึนไป แต่อย่าเข้าใจว่าวันคืนนั้นหมดไป วันคืนไม่หมด ชีวิตของแต่ละบุคคลหมดไป ลึนไป มันหมดไปทุก ลมหายใจเข้าออก

ฉะนั้น ภาวนาว่า วันคืนล่วงไป เราทำอะไรอยู่ ทำบุญหรือทำบาป เราละกิเลสได้หรือยัง เราภาวนาใจสงบหรือยัง

17. ทุกข์อยู่ที่ไหน ทุกข์อยู่ที่ใจยึดมั่นถือมั่น ยึดมั่นถือมั่นในชาติตระกูล ในตัว ในตน ในสัตว์ในบุคคล ความยึดอันนี้แหละที่ยึด ไม่ให้มีทุกข์ให้มีความสุข มันเป็นไปไม่ได้ เหมือนกับที่เราจะไม่ให้แก่ ก็แก่เรื่อยไป ต้องรู้ว่าแก่เพราะอะไร ก็เพราะว่าจิตมายึดถือ เมื่อจิตมายึดมาถือ จิตจึงมาเกาะอยู่ มาเกิด มาแก่ชรา เจ็บไข้ได้พยาธิ ผลที่สุดก็ถึงซึ่งความตาย

18. บทภาวนาบทใดก็ดีทั้งนั้น ถ้าภาวนาได้ทุกลมหายใจ ก็เป็นอุบายธรรมอันดีทั้งนั้น ความตั้งมั่นในสมาธิภาวนาของจิตใจคนเรานั้น ย่อมมีเวลาเจริญขึ้น มีเสื่อมลง เป็นธรรมดา ถ้าเรารู้เท่าทันว่า การรวมจิตใจเข้าเป็นดวงหนึ่งดวงเดียว เป็นความสงบสุขเยือกเย็น อย่างแท้จริง ก็ให้ทุกคนตั้งใจปฏิบัติบูชาภาวนา อย่าได้มีความท้อถอย เมื่อ

ใจไม่ทอดยแล้วก็ไม่มื่ออะไรที่จะมาทำให้เราท้อแท้อ่อนแอได้ เพราะคนเรามีใจเป็นใหญ่เป็นประธาน สำเร็จได้ด้วยใจทั้งสิ้น

19. ความเที่ยงแท้แน่นอนในโลกนี้ จะเอาที่ไหนไม่มี ผู้ปฏิบัติจึงรู้เท่าทัน รู้เท่านั้นแล้วก็ปล่อยวาง อย่าเข้าไปยึดไปถือ อย่าไปยึดว่าตัวกูของกู ตัวข้าของข้า ตัวเราของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่ ตัวเราของเราไม่มี มีแต่ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม มีแต่หลัก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งโลก

20. ให้ทานข้าวของ วัตถุภายนอกก็เป็นบุญ แต่ยังไม่ลึกซึ้ง ให้ทำบุญภายใน ให้เป็นบุญอยู่เสมอ ภาวนาพุทธโธ นิกน้อมเอาคุณพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอยู่ภายใน นี้แหละ บุญภายใน

21. อวิชา แปลว่าไม่รู้ ไม่รู้ต้น ไม่รู้ปลาย ไม่รู้อยู่ จิตจึงได้วนเวียน หลงไหล เข้าใจผิดว่า โลกนี้ยังมีความสุขซ่อนอยู่ ความจริงแล้วในมนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ตาม พรหมโลกก็ช่าง ล้วนแล้วแต่ตกอยู่ในกองทุกข์ กองภัย ต้องมีภัย อันตรายรอบด้าน

22. ชีวิตของคนเราไม่นาน ชีวิตนี้มีน้อยที่สุด เวลาเรายังไม่ตาย ก็ได้ข่าวคน นั้นว่าตาย ที่เขาเอาไปฝังทิ้ง หรือเอาไปเผาไฟ เพื่อไม่ให้กลิ่นมันเหม็นจุมกเขาต่างหาก เราต้องพิจารณา ต้องทำด้วยกำลังศรัทธาของเรา ทำไมพระพุทธเจ้า พระอริยเจ้าทั้งหลาย ท่านจึงเกิดอสุภกรรมฐานเห็นแจ้งในจิตในใจได้ เห็นคนก็เห็นก่อนอสุภกรรมฐาน เห็นคนก็เห็นความตายของคนนั้น

23. สงบแต่ปาก ใจไม่สงบ ก็ไม่ได้ ต้องให้ใจสงบ ใจสงบ ก็คือว่า เมื่อฟังข่ารรั่วไหลไปที่อื่นก็ให้คอยระวัง นึกน้อมสอนใจของตัวเองด้วยว่า ความเกิดเป็นทุกข์ เกิดมาแล้วเป็นทุกข์อย่างนี้แหละ จะไปเอาสุขที่ไหนในโลก ที่ไหน มันก็ทุกข์เท่าๆ กัน เอาสิ่งเหล่านี้มาเตือนใจตนเอง

24. เวลาความตายมาถึงเข้า ภายกับจิตจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ เรียกว่าแยกกันไป จิตทำบาปไว้ก็ไปสู่บาป จิตทำบุญไว้ก็ไปสู่บุญ จิตละกิเลสราคะ โทสะ โมหะ ได้ก็ไปสู่ นิพพาน จิตละไม่ได้ก็มาเวียนตายเวียนเกิด วุ่นวายอยู่อย่างนี้ พระพุทธเจ้ามา ตรัสรู้ในโลก มนุษย์ทั้งหลายก็ยังไม่หมดไปจากโลก ยิ่งในปัจจุบันนี้ ยิ่งมากกว่าในสมัย ก่อน มันเกิดมาจากไหน ก็เกิดมาจากจิตที่เต็มไปด้วย อวิชา-ความไม่รู้ ตัณหา-ความดิ้นรน ไม่สงบตั้งมั่น ก็สร้างตัวขึ้นมาในแต่ละบุคคล แล้วก็มาทุกข์มาเดือดร้อน วุ่นวายอยู่ในวิภวสงสารอย่างนี้แหละ

25. ให้ละกิเลสออกจากจิตให้หมดทุกคน กิเลสนี้แหละทำให้คนเราเดือดร้อน วุ่นวายอยู่ไม่สิ้นสุด กิเลสนั้นเมื่อยื่นยอเข้ามาก็คือ ความโกรธ ความโลภ ความหลง 3 อย่างเท่านั้น ทำไมจึงเกิดมาสร้างกิเลสให้มากขึ้นไปทุกภพทุกชาติ ทำไมหนอ ใจคนเราจึงไม่ยอมละ การละก็ไม่หมดสักที ในชาติเดี๋ยวนี้ตั้งใจละ ทั้งพระเณรและญาติโยมทั้งหลาย ความโกรธเมื่อเกิดขึ้นอย่าโกรธไปตาม ถ้าไม่โกรธไปตาม มันจะตายเชียวหรือ ทำไมจึงไม่ระลึกอยู่เสมอว่า คนเราจะละความโกรธให้หมดสิ้นไป ในเวลาเดี๋ยวนี้ อย่าให้มีการทอดอຍในการสร้างความดี มีการรักษาศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 พร้อมทั้งการเจริญสมาธิภาวนา ฆ่ากิเลสตัณหาให้หมดไป ใจจึงจะเย็นเป็นสุขทุกคน

26. ภาวนาให้ได้ทุกลมหายใจเข้าออก เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จิตของผู้ภาวนาก็สูง คำว่าสูง ก็เหมือนกับเรือที่ลอยล้าอยู่ในแม่น้ำ ถ้าคลองหรือที่มหาสมุทรสาคร ก็คือจิตมันอยู่เหนือน้ำ

27. จิตอยู่เหนืออารมณ์ เหมือนเรืออยู่เหนือแม่น้ำ มันก็ไม่ทุกข์ไม่ร้อน จึงจำต้องฝีกอบรมตัวเองให้มีความอดทน

28. เวลาความสุขมาถึงเข้า เราจะไปเอาความสุขในความสรรเสริญเยินยอ มั่งมีศรีสุขอย่างเดียว แต่เราหาไม่รู้ไม่ว่า "ความสุขมีที่ไหน ความทุกข์ก็มีที่นั่น"

29. มรณกรรมฐานนี้เป็นยอดกรรมฐาน คนเราเมื่ออาศัยความประมาท มัวเมา ไม่ได้มองเห็นภัยอันตรายจะมาถึงตน คิดเอาเอง หมายเอาเอง ว่าเราคงไม่เป็นไรง่ายๆ เราสบายคืออยู่ เรายังเด็กยังหนุ่มอยู่ ความตายคงไม่กล้ากรายได้ง่ายๆ อันนี้เป็นความประมาท มัวเมา...

30. ถ้ามองเห็นความตายทุกลมหายใจเข้าออก สบายไปเลย กูก็จะตาย สู้ก็จะตาย จะมากังวลวุ่นวายกันทำไม...

ปัจฉิมบท

หลวงปู่สิม พุทธาจาโรเกิดมาเพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ให้กับตนเอง และใช้ชีวิตที่เหลือในการแก้กมลมาช่นอย่างแท้จริง หลวงปู่พร้าสอนเสมอๆ มิให้ ตั้งตนในทางที่ประมาท ทั้งความประมาทในชีวิต ความประมาทในวัย และความ ประมาทในความตาย

หลวงปู่เน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติภาวนาว่า เป็นหนทางอัน สูงสุด

ที่จะทำให้คนพ้นทุกข์ ดังคำสอนตอนหนึ่งว่า

"ทางพระสอนให้ละชั่วทำความดี แต่ก็ไม่ได้ติดอยู่ในความดี ให้บำเพ็ญจิตให้ ยิ่งขึ้นจนถึงไม่ติดดีติดชั่วจึงจะพ้นจากโลกนี้ไปได้ เพราะแม้คุณความดีจะส่งผลให้เป็น สุขไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เป็นเทพ อินทร์ พรหม ก็ตาม แต่เมื่อกำลังของกุศลกรรม ความดีนั้นๆ หมดยก ก็ย่อมต้อง กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก ทางพระจึงมุ่งสอนให้มุ่ง ภาวนา ทำจิตให้รวม ระวังตั้งมั่น ทำจิตให้มีปัญญารู้ความเป็นจริงด้วยตนเอง จนถอด ถอนอุปทานความยึดมั่นถือมั่นต่างๆ ออกเสียจึงจะเป็นไปเพื่อความสิ้นภพสิ้นชาติ หมดยก ทุกข์หมดชากโดยแท้จริง"

หลวงปู่ได้ทำหน้าที่ครูอาจารย์ไว้โดยสมบูรณ์ยิ่งแล้ว ทั้งด้านเทศนาธรรม และ ด้วยการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีงาม หลวงปู่เป็นผู้มีใจหนักแน่นมั่นคงไม่ หวั่นไหวในโลกธรรมทั้งหลาย ซึ่งพวกเราจักยึดถือปฏิบัติตามได้โดยสนิทใจ หลวงปู่ จากไปอย่างผู้ที่พร้อมรับต่อความตายทุกขณะ สมดังที่หลวงปู่ ได้พร่ำสอนผู้อื่นเสมอ

ถ้าท่านได้ไปถ้าผาปล่อง ท่านจะได้พบรูปหล่อเหมือนองค์หลวงปู่ ประดิษฐานอยู่ในท่าขัดสมาธิเพชร ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำองค์ท่าน และ "เจดีย์แห่งความกตัญญู" ที่ คณะศิษย์ได้จัดสร้างถวายให้ใช้เป็นที่บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุและเป็นพิพิธภัณฑ ์เครื่องอัฐบริขารของ "หลวงปู่สิม พุทฺธาจาโร"